

הבינני ואלמדה

אוצרות דעת, נספי חזקת ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמועון שפיצער שליט"א

בינני ואלמדה

הגינים קצרים בענינא דימא

דמעה פונעת כאש

בעמדנו בימי הספירה בהם נפטרו תלמידי רבי עקיבא על שלא נהגו כבוד זה בזה, ראוי בוודאי לעמוד על תיקון העניינים שבין אדם לחברו, ובפרט בענייני אונאת דברים: ידוע הסיפור המובא במסכת כתובות (א. 20): מעשה ברב רחומי, שהיה רגיל כל ימות השנה לשהות אצל רבא בעירו מחוזה, והיה שב לביתו בכל ערב יום הכפורים. יום אחד, בערב יום הכפורים, נמשך מעט בלימודו והתאחר ללכת לביתו. היתה אשתו יושבת ומצפה וחושבת בלבה: עכשיו הוא בא! עכשיו הוא בא! אך לבסוף לא בא. חלשה דעתה ונשר לה דמעה מעינה. באותה עת יושב היה רב רחומי בעליה, נפתחה העליה מתחתיו, ונפטר רב רחומי.

הגה"צ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"ב, מאמר ב') הביא מעשה זה והקשה: היאך גרמו מן השמים שימות בעלה מחמת דמעתה, והלא עתה תגדל צערה פי כמה וכמה, שהרי לא ישוב לעולם?

אלא ודאי - אמר רבי חיים שמואלביץ - מוכח מזה שהצרה הבאה לו לאדם מחמת דמעת הזולת, איננה מתורת עונשו, אלא מטבע העולם, כי כן הוא הטבע שהדמעה פונעת כאש.

מבהיל על הרעיון!

ומלמד הוא עד כמה עלינו להרחיק נדוד לבל נצער את חברינו בשום אופן!

גזירת שינה

ראו גם ראו עד כמה חמור ענין זה עד שחיזקו להגאון רבי יעקב בלוי זצ"ל, שכתב שהגזול את שנתו של חברו, אף אם נאמר שלא עבר על איסור גזל, אבל בוודאי עבר על איסור אונאת דברים! [ראה 'פתחי תושב' הלכות גניבה ואונאה (פרק ט"ו הערה א)].

שימו לב אל הנשמה

עוד זאת יש לדעת, שרוב הנכשלים באיסור אונאת דברים, אינם עושים כך מחמת מידת אכזריות, שהרי בני ישראל רחמנים הם ואינם רוצים להכאיב את חבריהם, אלא מפני שאינם שמים את לבם. ולכן צריך להיות ער תמיד ולזכור שהרבה מן הדיבורים שיש בין אנשים המשוחחים במילי דעלמא, אסור לדבר אותם. הרי כך הוא טבע העולם, שכל אחד יש לו את הפעקל [חבילת צרות] שלו ובו הדברים המצערם את לבו, ולכן ככל שמדברים אנשים באופן חופשי מבלי לשים לב אל הדיבורים היוצאים מן הפה, לא יימלט שלא ייכשלו באונאת דברים. והלא אפילו הקורא את חברו בכינוי כשאינו חפץ בכך נקרא מאנה את חברו. וא"כ, הדרך להינצל מכל זה, ובפרט בימי הספירה, הוא בעיקר על ידי לימוד הדברים ושימת לב על כל דיבור שאנו מוציאים מהפה.

וכשנעשה את שלנו, הקב"ה יעשה את שלו ויצילנו מכל מכשול ופגע רע!

הבינני ואחיה

התבוננות וחזקת במשעולי החיים

ידעתי כי הנני בידך...

מתנועות גופו, ואילו היה מניע את צדו השמאלי, היה מעורר ח"ו את מידת הדין. ואם אצל המגיד הק' היה דבר זה נעשה תיכף ומיד ובתוקף גדול, אף אצלנו קטני ערך קיים דבר זה לפי מדרגתנו. אכן מבאר בספר הקדוש "אור המאיר" (שיר השירים) שהנהגה זו תקפה רק לבני ישראל בניו אהוביו של מקום ולא בשאר אומות העולם, וזה לשון קדשו: "והנה מעלה מובחרת זאת חיבת אותנו הקב"ה, להיות לנו לצל לעורר בהתעוררות התחנות התעוררות עליון, "כי חלק ה' עמו" (דברים לב ט), וכוחם יפה בנענועם החבל קצה התחנות, לנענע קצה חבל עליון בשרשו, לאפוקי האומות, הצל עובר וחלף, ואין כוחם יפה לעורר דוגמתם להיות הקב"ה בחינת צל להם, כאשר לעם קרובו ישראל".

הבוטח בח' חסד יסובבנו

וכבר כתב הרה"ק בעל "קדושת לוי" זיע"א, שהבעש"ט הק' החיה יסוד זה והחדיר אותו בלבבות תלמידיו, למען יידעו הם ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם, שהקב"ה נוהג עם האדם כפי הנהגתו שלו עצמו, ולא מדין שר ופועל, אלא מפני שהנהגת הקב"ה עם האדם בזה העולם דומה לצל כמאמר הכתוב - ה' צלך.

ובפרשת בשלח הוא כותב שגם ענין הפרנסה פועל בדרך זו, כי אם האדם מביט לשמים

המצוות, אלא טבע הבריאה היא - כן טבע הקב"ה בעולמו, שכל מי שיעשה רצונו ויקיים מצוותיו, יקבל כל מה שהוא זקוק ולא יחסר לו כלום, ולהיפך ח"ו מי שלא יעשה רצונו. ונקרא היסוד הולך אחרי האדם לפי תנועתו, אם יפשוט את ידו לימין, הצל יבוא לימינו, ואם יפשוט את ידו לשמאל, הצל יבוא לשמאלו, כך הקב"ה נוהג עם האדם לפי מעשיו. [וראה בשל"ה הק' (תולדות אדם השער הגדול) שבמאי דבר זה מן המדרש (ספר הזהיר משפטים מג) מפורש].

דוגמא לדבר: לפי המסופר היה צד שמאלו של המגיד הק' ממעורר זיע"א חלש מאוד וכמעט שלא היה יכול להניעו. אמר על כך הרה"ק בעל התיא זיע"א, שמן השמים החלישו את צדו השמאלי, מפני שלגודל מדרגתו היה ממשיך הנהגת הבורא תיכף ומיד עם כל תנועה

רבים יעידו יגידו, שבתחילת חייהם היו להם קשיים רבים, קשיים של ענייני פרנסה, קשיים של ענייני בריאות, קשיים של ענייני בין אדם לחברו ועוד, והנה ביום מן הימים נהפך עליהם הגלגל, וכל הקללות נהפכו לברכות ולא נותר שריד ופליט מכל קשייהם.

כיצד קרה הדבר והאיך?

היסוד הראשון - ה' צלך

כדי להבין את זאת עלינו להקדים תחילה לבאר מהות הביטחון מהו, גם כדי שבבואנו ללמוד את פרטי הביטחון נבין אותם יותר לעומק. והנה אחד מ"ג עיקרי האמונה אשר סידר הרמב"ם הוא, להאמין שהקב"ה יעניש לעוברי מצוותיו ויגמול טוב למי ששומר מצוותיו.

וכן אנו מוצאים הרבה פעמים בתורה שר ופועל, כמו בקריאת שמע "והיה אם שמוע... ונתתי מטר ארצכם בעתו..." וכן בפרשת בחוקתי - פרשת הברכות והקללות.

ושאלה גדולה שאלו גדולי המפרשים, הרי קיימא לן (קידושין לט. ב): "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", שאין שכר בעולם הזה, וכיצד מתיישב הדבר עם יסוד השכר ועונש, בפרט בפסוקים הרבים שבקריאת שמע ובפרשת בחוקתי שמבואר להדיא שיש שכר גם בעולם הזה.

ואמנם בספרים רבים מצאנו כי הנהגה זו שאנו מכריזים עליה בק"ש איננה שכר ותשלום על

כל מי שיעשה רצונו ויקיים מצוותיו, יקבל כל מה שהוא זקוק ולא יחסר לו כלום

עולם של ביטחון

הגה"ק 'המנחת אלעזר' ממונקאטש זיע"א סיפר: הגה"ק 'הקדושת לוי' מבארדיטשוב זיע"א חלה פעם במחלה אנושה והרופאים לא מצאו לו מזר והתייאשו ממנו. התבטאו ואמרו שמדרך הטבע אין לו רפואה ורק נס יוכל להותירו בחיים. בהוראת הרופאים שהו תלמידי הרב בחדר החיצון כדי שלא להפריע את מנוחתו. עמדו כולם והתפללו ולפתע שמעו רעש בוקע מהחדר הפנימי. נכנסו פנימה ומצאו את הרב שרוע על הרצפה. הבינו שנפל מן המיטה, הרימוהו והשיבו אותו על מיטתו ואחר גדרו את המיטה בכפיסי עץ שלא יפול ממנה שוב. יצאו התלמידים שוב אל החדר החיצון כדי להתפלל והנה שוב שמעו את קולו של הרב בוקע מן החדר הפנימי. נכנסו פנימה ושמעו את הרב מבקש להגיש לו מים. הגישו לו מים, הוא נטל את ידיו והוטב לו עד שחזר לאיתנו.

לאחר מכן סיפר 'הקדושת לוי' לתלמידיו: בשכבי במיטתי שמעתי את הרופאים אומרים שאבדתי כל תקווה להישאר בחיים בדרך הטבע ואני זקוק לנס. נזכרתי במה שאמר מו"ר 'המגיד הק' ממעזריטש זיע"א, כי מה שנאמר "הבוטח בה' חסד יסובבנו", אין פירושו שהביטחון הוא סגולה לכך שיעשו עמו חסד, אלא **טבוע הוא בבריאה שהבוטח בה' נושע מכל צרותיו**. מתוך כך חשבתי לעצמי: הלא נותר לי מעט כח להתחזק בביטחון, ואם **כך ישועתי יכולה שתבוא בדרך הטבע** ולא בדרך נס, ודלא כדברי הרופאים שאני זקוק לנס, ואם כן מותר לי לבטוח בה' שאבריא ממחלתי, ואין בכך משום "אין סומכין על הנס".

המשיך 'הקדושת לוי' ותיאר לתלמידיו את מה שאירע עמו באותה עת: כיון שהיה לי ביטחון בהש"ת שירפאני ממחלתי, ירדתי ממיטתי, אך בהיותי חלש מאוד, נפלתי ונשטחתי על הרצפה. ואז תמהתי היכן דבריו של המגיד שאמר שהבוטח בה' נושע בדרך הטבע ומדוע אינם מתקיימים ביי? והגעתי למסקנא שעדיין מידת הביטחון שלי פגומה מעט וחזרתי והתחזקתי בה, עד שקיבלתי כוחות חדשים, והתחזקתי והייתי כאחד האדם! [המנחת אלעזר זיע"א היה נוהג לספר סיפור זה לחולים כשהיה מבקר אותם ובפרט לחולים במחלות אנושות שהרופאים כבר נתיאשו מהם].

הבוטח אינו סומך על הנס

ולמדנים אנו ממעשה זה, שהמכניס את עצמו לעולם של ביטחון, אינו זקוק לנס ואינו בגדר סומך על הנס, כי הנכנס לעולם זה נושע בדרך הטבע, ויש לנו לידע שאין כוח זה נתון לצדיקים בלבד, אלא כל אחד יכול להשיגו, אך בתנאי שידבק את מחשבתו עד הקצה האחרון במידת הביטחון. והבוטח בד' חסד יסובבנו!

מכל פגע רע. כשתקיים בעצמך ראש הכתוב "יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן..." יקוים כך סופו - "כי הוא יצילך מפח יקוש", וכל המפורש שם.

לא לחינם היה הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זיע"א אומר בכל יום את תפילתו של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א, והיה אומר גם לחסידיו לאומרה, בהבטיחו שמי שיאמר אותה בכל יום ינצל מכל רע - "ריבון העולם ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי, מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע, אז אתה בחמלתך תשים יניעה עלי ותשקיף עלי לטובה ממעון קדשך". שכן ידיעה הוא מלשון חיבור, ומי שמשגן דבר זה, עד שהוא מחזיר ללבו שהקב"ה שומר ומגן עליו ושואין מי שיכול להרע לו או להטיב לו אם לא בציווי הבורא, אזי הוא נכנס לעולם של ביטחון וניצול מכל פגע רע, ואין זה בגדר נס, אלא בגדר טבע, כי על ידי שהוא מדבק את מחשבתו לעולם של ביטחון, הוא מכניס את עצמו לעולם זה, וממילא מתנהגים עמו בהנהגת אותו עולם.

וכך אותם האנשים אשר חזו והתבוננו פתאום בקשייהם שנעלמו יראו אף יכירו שאם יבדקו היטב מה אירע להם, יגלו בדרך כלל, שתלאות החיים גרמו להם לחזק את עצמם באמונה, וכל כך התחזקו בה עד שעל ידי דביקות מחשבתם הכניסו את עצמם לעולם הביטחון, וכיון שכן נושעו חיש מהר מכל צרותיהם!

והוא דבר נפלא!

היסוד השלישי - אבוא אליך וברכתך

עתה נבוא מהיסוד זה השני אל היסוד השלישי: שכן הנה המדבק את מחשבתו בעולם נעלה יותר, הגם שהוא עובר על ידי כן בפנימיותו לעולם אחר יותר גבוה, עם זאת באופן גשמי הוא נותר לעמוד על עמדו והמסתכל עליו מבחוץ לא יראה עליו שום שינוי, ונמצא שבזה שהוא מדבק את מחשבתו ועובר לעולם אחר, הוא ממשיך אלוקות למקום שעומד בו וגורם בכך לגילוי אלוקות בעולם. וזה לשון הספר הקדוש "עבודת יששכר" בפרשת כי תבוא: "וכל איש ואיש כשאומר שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, אפילו כשהוא שוכב תחת כרים וכסתות, נעשה שם מיד התגלות אלוקות, וכמו שנאמר - ובכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך". בכל מקום שהאדם מזכיר בו את שמו של הקב"ה, מדבר שם וחושב שם מגדולתו ומאחדותו, הוא מגלה שם את אלוקותו יתברך וממשיך אליו ברכה.

ונמצא אם כן, שמלבד מה שעצם הדביקות בעולם הביטחון גורמת לאדם להיוושע על-פי הטבע כפי שנתבאר לעיל, הלא הקב"ה מכיר לו טובה לאדם זה באשר הוא מפרסם את טבעו בעולם ומגלה את אלוקותו, ועבור זה גופא ישלח לו ברכה והצלחה בכל ענייניו!

אמן כן יהי רצון!

מתוך ביטחונו בה' שיספק לו פרוסתו, אף הקב"ה משקיף עליו לראות מה יחסר לו ומספק לו כל צרכי פרוסתו, אבל אם אינו מביט לשמים, אף הקב"ה אינו משקיף עליו. והוא מאריך בזה הרבה, ומבאר שלכן זכו בני ישראל שייקרק להם הים, מפני שאמרו שירה עוד לפני קריעתה מרוב ביטחונם שייעשה להם נס, כפי שמדויק מלשון הפסוק "אז ישיר" בלשון עתיד, וכיון ששמו ביטחונם בה', אף הקב"ה נהג עמהם כמנהגם וקרע להם את הים.

היסוד השני - הכל הולך אחר החושב

אחר שלמדנו יסוד זה, נבואה שערוי ליסוד השני, והוא עפ"י מה שכתב בספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף" (פרשת חיי שרה): "שמעתי מפורש מפי מורי [הבעש"ט], במקום שחושב האדם, שם הוא כולו". וכן כתב בספר הקדוש "פרי הארץ" (מכתב כב): "הכל הולך אחר החושב, ובמקום שהוא - זהו חיותו".

והגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל הביא ראיות רבות ליסוד זה גם מהנהגה, ראה אחת הוא מביא מדברי המשנה (עירובין מט. ב): "מי שבא בדרך וחשכה לו, והיה מכיר אילן או גדר, ואמר... שביתתי בעיקרו, מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפיים אמה, ומעיקרו ועד ביתו אלפיים אמה". הראית לדעת שבגלל שחשב לשבות בעיקרו של אילן, נחשב לו כאילו שבת שם במציאות, עד שמשנתה דינו להלכה למעשה.

ובזה הוא מפרש גם מה שנפסק להלכה בبن חז"ל שבא לארץ ישראל, שאם דעתו לחזור, עליו לנהוג יו"ט שני של גלויות, כי מאחר ודעתו לחזור, הרי הוא כנמצא בחז"ל ולא בארץ ישראל.

ידביאני בצל ידך

ונמצא מעתה שיסוד זה שאמרנו שכפי שהאדם פועל כך הקב"ה נוהג עמו, נכון פי כמה וכמה וביתר תוקף כלפי מחשבתו של האדם, שהרי מחשבתו של האדם נוטלת את האדם למקום שהיא נמצאת, כי במקום שהאדם חושב, שם הוא כולו. ונמצא שם האדם מדבק את מחשבתו באיזה מקום, נחשב לו האדם כאילו עבר כל כולו למקום זה, וממילא תומשך עליו ההנהגה של אותו מקום.

משל למי שהסתבך בפלילים ורוצה למלט נפשו, בורח למדינה אחרת אשר שם חוקי הממשלה שונים, וכיון שהוא בא למדינה האחרת, חלים עליו ממילא חוקי אותה מדינה והוא ניצול מן המשפט. כך גם בענין זה, המדבק את מחשבתו למקום מסוים, הוא עובר לאותו מקום וממילא חלה עליו ההנהגה של אותו מקום.

והרי כל אדם עובר מהמורות שונות בכל יום מימות חייו, והוא זקוק בכל עת ובכל זמן לשמירה והצלחה. אומר לו הקב"ה לאדם: שתי דרכים לפניך. הראשונה שתנסה לחזק את לבך בכל פעם מחדש - 'בוודאי לא יארע לי כלום, כפי שלא יארע לרבים מבני האדם שנהגו באופן זה', וכן הלאה. והדרך השנייה, והיא הדרך המובחרת, שתברך ממקום זה ותעבור לעולם אחר, עולם של אמונה וביטחון, או כי אז תראה ברכה והצלחה בכל מעשיך ותישמר

הרבונות

ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו"
"רצונו לומר, כמו שיבטח בו, כן יהיה למבטח ולעזרה"

(מצודות דוד, ירמיה יז, ז)

להניח את דעתו באמרום לו שזה אונס גמור ולדעת כמה פוסקים האדם פטור על אונס גמור. אמר להם רבי אברהם בזה הלשון: "אכן, אך אצל החפץ חיים דבר כזה לא היה קורה!".

שכן החפץ חיים נכנס כל כולו לעולם של אהבת ישראל ונשמר מכל משמר שלא לפגוע בכבוד הזולת, ולכן אצלו זה לא היה קורה. מדוע אצלו זה לא היה קורה? הרי מדובר באונס גמור! אינני יודע, אבל זה לא היה קורה. כי זהו המציאות - הנכנס לעולם של אהבת ישראל מוחו פועל ממילא באופן שאינו פוגע בזולתו.

אין להכחיש שבתחילה יצטרך האדם לעמול הרבה כדי להכניס את עצמו לעולם של אהבת ישראל, וכדרך שהלומד לנהוג במכונית או לנגן בפסנתר צריך בתחילה לעמול הרבה, וכבר אמרו חז"ל (ראה רש"י שמות יט, ה) "כל ההתחלות קשות". אך לאחר שיתרגל האדם ויכנס לתוך עולם זה, יערבו לו חייו וכלי שום מאמץ יכבד את זולתו ולא יצער שום אדם באשר הוא!

השלב השלישי

והנה נוסף לכל זה כדאי מאוד לשנן מה שאמרו חז"ל שכל מי שבא עבירה לידו וניצול הימנה נחשב לו כאילו עשה מצוה, וכן כדאי לשנן מה שאמר הרה"ק בעל בית אהרן זיע"א מקארלין, על הפסוק (ויקרא טז, ט) "וטהרו וקדשו" ששניהם עולים הן על מצוות עשה והן על מצוות לא תעשה, כי גם על-ידי קיום מצוות עשה זוכים לתוספת טהרה, וגם על-ידי ההימנעות מן העבירה זוכים לתוספת קדושה.

וכשנזכור כל זה יהיה לנו יותר קל להיזהר מלפגוע באחרים, כי נרגיש בלבנו בשעה שאנו עוצרים במלים כדי שלא לצער את זולתנו, שאנו כאילו מקיימים בכך מצוה בקום ועשה ומוסיפים אהבה על אהבה בינינו לבין לאבינו שבשמים.

סיפר לי יהודי אחד, שפעם שאל את הגאון רבי עזריאל טויבער זצ"ל: אם אנו רואים בימינו שבלחיצה אחת יכול האדם לשקוע בשאל תחתית, הלא בוודאי מוכרח הדבר שיוכל האדם גם להעפיל לפסגת המעלות בלחיצה אחת, שהרי זה לעומת זה עשה האלוקים, ומדוע אפוא אין אנו מוצאים דבר זה? והשיב לו הגאון על אתר: "בוודאי יש, כי כפי שהלוחץ לחיצה אחת שוקע בשאל תחתית, כמו כן מי שנמנע ואינו לוחץ לחיצה זו, מעפיל לפסגת המדרגות".

תשובתו של הגאון נכונה להפליא גם לעניינינו. אם חז"ל אמרו שהמלבין פני חברו ברבים מאבד ברגע אחד את כל אשר לו, הלא מוכרח להיות שיוכל האדם להרוויח עולם ומלואו ברגע אחד, והיכן היא יכולת זו? הרי אומר: בצדו השני של המטבע, דהיינו במי שעוצר את עצמו בשעת ניסיון ומונע את עצמו מלהלבין פני חברו!

סוף דבר: עלינו להכניס את עצמנו לעולם של אהבת ישראל, ועל ידי כן נתרגל להיזהר על כל צעד ושעל שלא לפגוע בכבוד זולתנו. אלא אדרבא נשמח את זולתנו ונוסיף אהבה על אהבה בין ישראל לאביהם שבשמים!

שאלה: שאלה קשה מקנת בקרבי כבר זמן רב. שומע אני הרבה על גודל וחומר האיסור לצער בר ישראל בנדנדוד הכי קל ובדיבור הכי קל, ובפרט בימי ספירת העומר מנסה אני להתחזק בעניין ככל יכולתי.

אך אליה וקוץ בה, ונפשי בשאלתי:

היאך אוכל להיזהר בדבר. ובפרט בדיבורי, כיצד אוכל להזהר שלא יבוא על ידיהם צער לאף אחד בעולם? הלא איש בין אנשים אנוכי ומשוחח עם חברים וקרובים לפי תומי - ומה אעשה ותמיד, בכל מה שאדבר, יהיו אנשים שייעלבו ממני. מה אעשה? וכי אשתוק תדיר, וכי לא אעשה שום מעשה?

או שאומר רק פרפראות על הפרשה?! והלא גם אם אומר פרפראות על הפרשה יתכן שייעלבו ממני אנשים, באשר בחרתי בפרפראות שמקורם קדוש בגדולי הדור שאינם נמנים על גדוליהם...

היאך אחשב צעדי?

אצפה לתשובה בהירה ומאירת עיניים כדרככם בקודש ג. ק. בית שמש

דברים ואזי רע ומר יהיה גורלו. הרי אומר: היראה מחומרת העוון, עשויה להמריץ את האדם לעורר בלבו אהבה לבני ישראל ואז ממילא יזהר בכבודם מרוב אהבתו אותם.

שכן אם נתבונן סביבנו נראה, שכל הלומד איזה מקצוע של חולין, כיון שהוא נכנס עמוק למלאכת עבודתו, אין הוא צריך יותר לחשב בכל רגע היאך להפעיל את ידיו ואת רגליו, אלא הללו עושים את פעולתם כמו מאליהם.

ולדוגמא: בשמחת נישואין אפשר לראות את האיש המנגן באצבעותיו על הפסנתר (piano) ומשמיע קולות של שירה וזמרה המלווים בקולות של צלילים מצלילים שונים, תופים ומחולות. והנה אם יביט עליו אי מי שלא למד חכמת המוסיקה מעולם, יעמוד כמשתומם בראותו איך הוא מעביר את אצבעותיו ברגע אחד מהכא להתם ומהתם להכא, ויתפלא איך הוא מסוגל לאמץ כל-כך את מוחו ואת ידיו. אך אם יביט עליו אחד שלמד חכמת המוסיקה, לא יראה בזה כל חידוש, וידע שלאחר שהתרגל האיש לנגן באצבעותיו על הפסנתר, אין הוא זקוק לאמץ כמעט לא את מוחו ולא את ידיו, כי הם פועלים את פעולתם כמו מאליהם עד שיוכל אפילו להתעסק בדברים אחרים בו בזמן שהוא מנגן.

זאת אומרת שריבוי פעולות בכיוון מסוים מרגילים הם את האדם ביותר. וכך הוא גם באהבת ישראל. אם יכניס אדם את עצמו לעולם של אהבת ישראל יוכל להסתדר בכל מצב. אדם כזה יכול לדבר עם כל בני דורו יום אחר יום ולא ייפגעו ולא ייעלבו ממנו כלל, שהרי ממילא וכלי שום מאמץ יבחר באותן פרפראות השוות לכל נפש, ובאותן מלים המתיישות על לב שומעיהן.

לשם הבנת העניין הסכת אוזניך אל העובדא הבאה: באחד מימי ראש השנה, בעת הפסקה שלפני קריאת התורה, עבר אחד עם כוס מלא שוקו בידו ונשפך ממנו מעט על טליתו של הגה"ח רבי אברהם אויערבאך שליט"א מראשי ישיבת קארלין סטאלין בארץ הקודש. התחיל רבי אברהם להתרעם, אך לא על טליתו שלו שהורטבה בטופח על מנת להטפוח והוכתמה בכתם חום, אלא על שמרוב הדוחק שהיה בבית הכנסת נגעה טליתו בטלית של זולתו והתלכלכה אף היא... בניו ניסו

תשובה:

הנה קודם שאענה על שאלתך עלינו להעמיד את הענין לאשורו במלוא חומרתו. במקורות חכמינו ז"ל (בבא מציעא נח, ב) אנו מוצאים שהפליגו בחומרתה של אונאת דברים עד שאמרו שהיא חמורה יותר מאונאת ממון! ואין צריך לומר מעשה ציעור ממש!

נשיב לשאלתך בג' שלבים. אכן נקדים הקדמה קצרה.

הנה לפעמים נמנעים בני אדם מלעסוק בענין איסור אונאת דברים, מפני שיודעים שדברי חז"ל שנאמרו בענין חריפים ושנונים עד למאוד וחוששים הם על לבם ונפשם.

ובשל עוד טעם אחר הם נמנעים מכך, מפני שהנהגתם מאונאת דברים, הם בדרך כלל אנשים שיש להם מדרגה גדולה של יראה, ומה נעשה ובימינו מרחיקים את העבודה המיוסדת על היראה ומקרבם את העבודה המיוסדת על האהבה.

השלב הראשון

אמנם העצה היעוצה היא להיזהר מאונאת דברים מתוך האהבה ולא מתוך יראה, כי הנה התורה אמרה "ואהבת לרעך כמוך", וגילו לנו צדיקי עולם זיע"א שאהבת ישראל ואהבת ה' אחוזים ודבוקים זו בזו והאחת גורמת לשניה שתבוא - הנוטע אהבת ישראל בקרבו, ממילא יבוא ממנה לאהבת ה', והנוטע אהבת ה' בקרבו, ממילא יבוא ממנה לאהבת ישראל.

שכן צריך האדם לומר לעצמו: הלא כל מי שהוא מזרע יהודי, בין חכם ובין טיפש, בין נאה ובין מכוער, בנו של הקב"ה הוא, והוא אוהב אותו אהבה נצחית. ואם כן אעשה את כל אשר לא-ל ידי כדי שלא להעליבו או לצערו!

השלב השני

וכי ישאל השואל: אם נכונים הדברים שעלינו להיזהר בכבוד חברנו מתוך אהבה, אם כן מדוע הפליגו כל-כך בחומרת ענישו של המאנה את חברו בדברים? אף אנו נענה ונאמר כי אדרבא, חז"ל באו להורות לנו כמה נחוץ לנו להכניס את עצמנו לתוך עולם של אהבה, כי מי שלא יכניס את עצמו לעולם האהבה עלול להיכשל חלילה בעוון אונאת

מעשה

להלן מעשה פלא ששמעתי מהדרשן הרב **זכריה וולרשטיין** זצ"ל (ירא שמים מרבים ורבים השיב מעון, נלב"ע השבוע בר"ח אייר, יהי זכרו ברוך, המקום ינחם את כל משפחתו ואלפי מושפעי ברבתי תבל) מעשה נפלא - ומוסר השכל בצדו: באחד מבתי האבות היהודיים בארה"ב היו הזקנים דרים שניים שניים בכל חדר. היה שם בבית האבות זקן אחד שפעל אצל ההנהלה להשכיח אותו בחדר מיוחד רק לו, וניאותו לו. כך דר לו זקן זה בחדר נפרד לבדו והכל התנהל על מי מנוחות. ויהי היום ובאו להודיע לו כי יהודי נוסף הצטרף לדיירי בית האבות ואין מקום פנוי עבורו. שאלו אותו אם הוא מסכים שישכינו אותו יחד עמו בחדרו עד שימצאו לו מקום בחדר אחר. האיש הרחר מעט והשיב: "הן", בסברו שיתרום מעט מעצמו למען זולתו ויטיב לו.

אולם מה מאוד חשכו עיניו כאשר גילה כי הזקן שהביאו לחדרו, הוא אדם ממורמז ואינו מפסיק להתרגז על כל העולם ולקלל את כל הנקרה בדרכו. התקשר האיש אל ההנהלה ואמר להם: "עשו לי טובה! לא לזה התכוונתי ואיני מוכן שיישאר בחדרי". הללו סברו וקיבלו והודיעו לו שלמחר יבאו להוציא את הזקן השני מחדרו. ויהי בלילה ההוא, בטרם הלכו להיפרד זה מזה, שוחחו שני הזקנים יחדיו. אמר הראשון לשני: "מה אתה נרגז כל-כך? העולם אינו גרוע כל-כך כמו שאתה סבור!" השיב השני: "אם היית יודע את מצבי, היית רוגז יותר ממני". אמר הראשון: "מה לך מדבר? מצבי גרוע משלך! אתה צועד על רגליך ואני כבר צריך להתנועע בכסא גלגלים". אמר השני: "לא כי, מצבי גרוע משלך. הבט בעיניי ותראה". הביט הראשון בעיני השני ונחרד לגלות כי הוא סומא בעיניו. "זה כבר עשר שנים שאיני רואה מאומה" - בכה השני. "אין לי שום קשר לעולם החיצון ואני מרגיש כמת".

נתעוררו רחמי הראשון על השני, פנה אליו ואמר לו: ראה נא, למחר יעבירו אותך לחדר אחר, אבל ברצוני השכם בבוקר, לפני שאנו נפרדים, לגשת אתך אל החלון ולהמשיל לך לפרטי פרטים מה אני רואה מבעד לחלון עד שתראה הכל בדמיון כאלו היית רואה אותם בעיניך... השכם בבוקר. הראשון לקח את השני אל החלון והתחיל להמשיל לו מה הוא רואה: "הנה יהודי אחד רץ לאוטובוס ומחזיק ביד ימינו את בנו הקטן, והנה חתול קופץ על הספסל וכן הלאה". במשך חצי שעה תיאר בפניו מה הוא רואה על כל פרטיו ודקדוקיו. כשגמר, נעשה השני מלא חיות. הוא פתח את פיו ולא הפסיק להרעיף על בן שיחו מלים של שבח והודיה עבור שתיאר בפניו את המתרחש בעולם החיצון. "כבר עשר שנים שלא הרגשתי מחובר כל כך לעולם. אני מרגיש עתה כאילו החזרת לי את ראייתי".

בראות הראשון מה עלה בידו לעשות במחצית השעה בלבד, אמר לשני: "אתה נשאר בחדרי, אינך הולך לשום מקום, ואני אגש עמך כל יום בבוקר אל החלון ואתאר פניך בדיוק רב כפי שתיארתי לך היום מה אני רואה מבעד לחלון". נשאר שניהם יחד בחדר, וכך היה הראשון ניגש עם השני כל יום אל החלון ומתאר לו כל פעם מה נעשה עם האב שצועד לאוטובוס. פעם נפל ושבך את רגלו. פעם שכח את האוכל שלו ובתו רצה אחריו להביאו לו, וכן הלאה.

כך נמשך הדבר זמן רב, עד שיום אחד התעורר הזקן הסומא וכשסבב אל מיטת חברו וביקש ממנו שייגש עמו אל החלון כמדי יום, לא הגיעה אליו שום תשובה. לאחר כמה ניסיונות להעיר את חברו, הזמין את אנשי בית האבות... הללו באו והודיעו לו בקרירות שבאמצע הלילה שבך חיים

לכל חי, והנה עוד מעט קט יובילו אותו למנוחתו האחרונה. הסומא החל לצעוק במר לבו: "אנא הסתכלו מבעד לחלון והודיעו לי מה עם האב הצועד אל האוטובוס..."

הבנה למעשה

האנשים החלו לצחוק ושאלו אותו: "על איזה חלון אתה מדבר? הלא החלון בחדר זה צמוד לקיר אבנים ואין רואים בעדו כלום". "אבל איך יתכן" - צעק האיש. "הלא כל יום היה המנוח ניגש עמי ומתאר בפני את מה שהוא רואה מבעד לחלון".

עד מהרה נודע לכל שהזקן המנוח היה מתאר לו דברים על-פי דמיונו, וכל זה כדי לשמחו ולהעניק לו הרגשה של חיבור עם העולם החיצון! הסומא פרץ בבכי: "הלא קעת נלקח ממני מאוד עיניי בשנית ואני אנה אני בא". הוא ביקש שיקחו אותו אל הלוויית חברו. בהלוויה סיפר את סיפורו, והפטיר לקול בכיים של המלווים: "כסבורים אתם שהמנוח היה בשר ודם?! אם היה יכול לברוא רחוב מקיר אבנים, אינו בשר ודם אלא מלאך..."

כל מילה מיותרת!

מעשה

בגור היה חסיד אחד שהיו לו דירות להשכרה. בין השוכרים שלו היתה משפחה אחת שלא שילמה דמי שכירות במשך תקופה ארוכה מאוד והאיש שקל לסלקה מן הדירה. בא אבי המשפחה אל רבו של המשכיר, הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור ז"ע"א, והתאונן בפניו על האיש שרוצה לזרוק את כל בני משפחתו מן הבית ולהותיר אותם חשופים תחת כיפת השמים. שלח ה'אמרי אמת' להביא לפניו את החסיד. בבואו, דיבר רבו על לבו ואמר לו: "ראה נא בני, הן אתה משופע בממון ואילו משפחה זו ענייה היא. השאירה אפוא בדירתך אע"פ שאינה משלמת דמי שכירות".

בשמעו את דברי רבו, בא אליו בטענה: "אמנם ידעתי שצריך לפרנס משפחה זו, אבל מדוע יושלך הכל עלי? למה לא ישתתפו כל החסידים במצוה חשובה זו, כאשר כל אחד יתן עבורה כמה מטבעות?"

הבנה למעשה

השיב לו ה'אמרי אמת': "אכן, אתה צריך לסבול את הכל, ואביא לך ראייה ממסכת גיטין".

שם איתא (פ"ד מ"ה): "מי שחציו עבד וחציו בן חורין (כגון עבד של שני שותפים ושהחירו אחד מהם), עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל. אמרו לו בית שמאי, תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם, לישא שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין, בת חורין אי אפשר שכבר חציו עבד, יבטל?! והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: לא תהו בראה לשבת יצרה, אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו, וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי". והנה אף כאן יכול האדון השני לבוא בטענה: למה צריך ליפול כל ההפסד עלי? למה לא ישתתפו כל הקהל כדי לשחרר ממני את החצי השני של העבד? הראית לדעת שאין זו טענה, כי אם **נקלעה מצוה לידך, סימן הוא מן השמים שהמצוה שייכת אליך!**

וצריך אתה לקיימה לבדך בשמחה ובטוב לבב!

מ"ה ה' דורש מעימנו

לשמיעת השיעורים שנמסרו לאחר האסון הכבד באתרא קדישא מירון אשתקד

לחצו בתפריט הראשי - בטלפון הישיר - *# ואח"כ 213947 ובחרו את השיעורים הרצויים

לקבלת הגליון בקביעות וכן להערות והארות בכל עניני הגליון ניתן לפנות למכון 'בינה הגיגי' דוא"ל: ae0263@gmail.com

מתכוננים ל"ג בעומר

רשב"י לכל? מה משמעותו?

מה מיוחד בהילולת הרשב"י שאנו כה נקשרים אליו?

שיעורי המשפיע הגה"ח רבי שמועון שפיצער שליט"א יאירו לך את הדרך בהבנה נפלאה!

טלפון ישיר שיע"י 'קול הלשון': 0732-951-337

לשמיעת השיעורים על ל"ג בעומר מיד בכניסתכם למערכת לחצו בתפריט הראשי *# ואח"כ 111161 ולסיום #

לתרומות והנצחת שיעור, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות ישירות למכון 'הבינה' בדוא"ל info@machonhavineini.com

1800 גליונות

נתרמו ע"י הרה"ג ר' יעקב חנוך הכהן שבדרון שליט"א וזוג' לע"נ חמותו מרת יענטע פעריל בת הר"ר מאיר פיינער ע"ה

נלב"ע ד' אייר תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה.

2000 גליונות

נתרמו ע"י הר"ר משה ברי"ד וואלפין שליט"א

לזכר נשמת הרה"ק רבני יעקב חיים

מסטאלין בן הרה"ק רבי ישראל מטסטאלין ז"ע"א

מנו"כ בדיטרויט

נלב"ע ו' אייר תש"ו זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל